



# Jihad – rätt definition

## Inledning

Få begrepp inom islam har blivit så missförstådda och felaktigt framställda i västerländska medier och politiska debatter som ordet *jihad*. För många människor utanför den muslimska världen har ordet kommit att förknippas nästan uteslutande med våld, terrorism och heligt krig. Men denna bild är långt ifrån fullständig – och i många avseenden djupt vilseledande. För att förstå vad jihad verkligen innebär måste man återgå till ordets ursprung, dess teologiska innebörd och hur begreppet faktiskt används av muslimer i deras dagliga andliga liv.

## Ordets ursprung och grundläggande betydelse

Ordet *jihad* kommer från den arabiska roten *j-h-d*, som betyder att anstränga sig, kämpa eller sträva. Det är ett brett begrepp som i sin kärna handlar om att lägga ned möda och kraft för att uppnå något värdefullt. På arabiska kan man tala om jihad i samband med att studera hårt, arbeta flitigt eller övervinna personliga svårigheter – utan att det har det minsta med våld att göra.

I islamisk teologi delas jihad traditionellt in i två huvudkategorier, ofta kallade den *stora* och den *lilla* jihad.

## Den stora jihad – kampen mot det egna jaget

Den stora jihad, *al-jihad al-akbar*, syftar på den inre, andliga kampen. Det handlar om varje muslims personliga strävan att bli en bättre människa – att bekämpa sina egna svagheter, begär, fördomar och moraliska brister. Det är en kamp mot girighet, arrogans, lättja och allt annat som hindrar en människa från att leva i enlighet med Guds vilja.

Denna form av jihad är en ständigt pågående process. Det handlar om att dagligen välja det rätta framför det enkla, att kontrollera sitt temperament, att vara ärlig när lögnen vore bekvämare, och att behandla sina medmänniskor med respekt och medkänsla. I denna mening liknar jihad det som många andra religioner och filosofier kallar för självdisciplin, moralisk utveckling eller andlig tillväxt.

Den store islamiske tänkaren och teologen al-Ghazali (1058–1111) beskrev denna inre kamp som religionens hjärta. Enligt honom är den yttre fromheten – bönen, fastan, pilgrimsresan – meningslös om den inte åtföljs av en äkta inre förändring. Att bekämpa sitt eget ego och sina negativa impulser ansågs av många klassiska islamiska lärde vara den verkliga och viktigaste dimensionen av jihad.

## Den lilla jihad – det yttre försvaret

Den lilla jihad, *al-jihad al-asghar*, avser den yttre, fysiska kampen – det som på svenska ofta översätts med "heligt krig". Denna dimension existerar inom islamisk rättslära, men är omgärdad av strikta villkor och begränsningar.

Enligt klassisk islamisk rättspraxis är väpnad jihad endast tillåten under specifika omständigheter: när ett muslimskt samhälle försvarar sig mot ett angrepp utifrån. Det handlar alltså primärt om ett defensivt begrepp, inte ett offensivt. Angrepp mot civila, förstörelse av egendom, tvångsomvändelser och kollektiv bestraffning är uttryckligen förbjudna.

Det är viktigt att understryka att terroristgrupper som al-Qaida och IS, vilka har använt begreppet jihad för att rättfärdiga sina handlingar, förkastas av den överväldigande majoriteten av islamiska lärde världen över. Dessa gruppers tolkning av jihad anses av muslimska teologer vara en grov förvrängning av islamisk teologi och etik.

## Hur vanliga muslimer förstår jihad

För den stora majoriteten av världens 1,8 miljarder muslimer är jihad ett vardagligt andligt begrepp – inte ett krigsbegrepp. En muslimsk förälder som kämpar för att uppfostra sina barn med goda värderingar utövar jihad. En student som anstränger sig hårt för att nå sina mål utövar jihad. En person som motstår frestelsen att ljuga eller skada någon utövar jihad.

I muslimska sammanhang används uttrycket "jihad fi sabil Allah" – kamp på Guds väg – ofta för att beskriva moraliska och andliga ansträngningar i det dagliga livet. Det är en påminnelse om att livet självt är en kamp för att göra gott och undvika ont.

## Medias roll i missförståndet

En betydande del av det västerländska missförståndet kring jihad kan spåras till hur begreppet porträtteras i nyhetsmedier. När terroristattacker begås i islams namn rapporteras de med framträdande och lyfter fram kopplingen till jihad. Den andliga, fredliga och personliga dimensionen av begreppet – som är den dominerande bland vanliga muslimer – uppmärksammas sällan.

Detta skapar en skev bild som befäster stereotyper och bidrar till islamofobi. Det är ett problem som inte bara drabbar muslimer utan försvårar en genuin förståelse av en av världens stora religioner.

## Avslutning

Jihad är ett rikt och mångfacetterat begrepp som i sin kärna handlar om ansträngning, strävan och kamp – framför allt den inre kampen att leva rätt och bli en bättre människa. Att reducera det till enbart ett synonym för terrorism eller heligt krig är inte bara teologiskt felaktigt, det är också en orättvisa mot de miljoner muslimer som dagligen lever med begreppet i sin andliga, fredliga och personliga mening.

Att förstå jihad i sin fulla kontext är därför inte bara en akademisk fråga – det är en förutsättning för respektfull och informerad dialog mellan kulturer och religioner.

*Denna artikel är skriven i informationssyfte och syftar till att ge en nyanserad bild av ett ofta missförstått begrepp inom islam.*